

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2022. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.11.9>

УДК 336.27

П. Г. Ильчук,

д. е. н., професор, завідувач кафедри технологій управління, Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4636-2309>

О. О. Коць,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7123-3635>

Т. Ю. Процяк,

студентка кафедри фінансів, Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4132-7072>

ПРИЧИНИ ЗМІНИ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ: ПОРІВНЯННЯ ДАНИХ УКРАЇНИ ТА ВИБРАНИХ КРАЇН СВІТУ

P. Ilchuk,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Management Technologies, Lviv Polytechnic National University,

O. Kots,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Lviv Polytechnic National University,

T. Protsiak,

Student of the Department of Finance, Lviv Polytechnic National University

CAUSES OF CHANGES IN PUBLIC DEBT: COMPARISON OF DATA FROM UKRAINE AND SELECTED WORLD COUNTRIES

У статті досліджено зміни державного боргу різних країн за 2017-2021 рр. Зокрема було виконано порівняння темпів приросту загальних державних витрат, доходів та державного боргу, а також частки цих показників порівняно із ВВП. Виявлено, що основною причиною негативних тенденцій у аналізованих показниках є економічна криза, зокрема спровокована пандемією COVID-19. У цей період мало місце скорочення державних доходів та зростання державних витрат практично у всіх аналізованих країнах. Жодна з аналізованих країн виявилася неготовою до таких форс-мажорних подій, що зумовило призупинення економічного зростання або й його спад. Підтверджено, що криза в економіці провокує кризу державних фінансів, що провокує необхідність пошуку додаткових джерел фінансування для держави і зумовлює зростання державного боргу. Рекомендовано з метою стабілізації рівня державного боргу забезпечити умови формування економічної стабільності, а у перспективі – економічного зростання в країні.

Money is needed for the state to fully and effectively fulfill its tasks and functions. That is why countries are forming public debt, which is a consequence of attracting debt financing in cases when their own financial resources are insufficient.

In determining the essence of public debt, scientists agree that these are the financial obligations of the state. Public debt is the result of government borrowings, and its volume, dynamics, structure, and sources of formation depend on the needs and capabilities of a specific country. The study of the reasons for changes in the public debt in different countries in different time periods made it possible to identify common and different reasons for such changes, certain regularities, etc.

The article examines the changes in the public debt of various countries for 2017-2021. In particular, the comparison was made of the growth rates of total state expenditures, revenues, and public debt, as well as the share of these indicators, compared to GDP. It was found that the main reason for the negative trends in the analyzed indicators is the economic crisis, in particular, caused by the COVID-19 pandemic. In particular, during this period there was a reduction in state revenues

and an increase in state expenditures in almost all analyzed countries. Judging by the dynamics of key indicators that were analyzed, it can be stated that the COVID-19 pandemic had a significant negative impact on the public administration sector, balancing the state budget and changing the volume of gross public debt. None of the analyzed countries was prepared for such force majeure events, which led to the suspension of economic growth or its decline.

It has been confirmed that the crisis in the economy provokes a crisis in state finances, which provokes the need to find additional sources of funding for the state and leads to an increase in public debt. And the more unstable the economic situation over time, the greater will be the volume of government borrowings. In order to stabilize the level of public debt, it is recommended to ensure the conditions for the formation of economic stability, and in the long run, economic growth in the country.

Ключові слова: державний борг, державні фінанси, доходи, витрати, причини зміни

Keywords: public debt, public finance, revenues, expenses, reasons for change

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному світі більшість проблем та завдань можна вирішити, маючи достатньо фінансових ресурсів. Це ж стосується і країни. Для повного та ефективного виконання державою своїх завдань та функцій потрібні гроші, яких постійно не вистачає. Саме тому країни формують державний борг, що є наслідком залучення боргового фінансування у випадках, коли власних фінансових ресурсів є недостатньо.

Державний борг є результатом здійснення державною запозичень, а його обсяги, динаміка, структура, джерела формування залежать від потреб та можливостей конкретної країни.

Дослідження причин зміни державного боргу у різних країнах у різні часові періоди дозволить виявити спільні та відмінні причини таких змін, певні

закономірності, а також перспективні напрями удосконалення управління державним боргом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як економічна категорія, державний борг має складний та суперечливий характер, а погляди економістів на його сутність та наслідки дуже розходяться. Кредитні ресурси є одним з основних джерел залучення державою додаткових коштів для збільшення своїх фінансових можливостей.

О. С. Новосьолова [12 с. 169-173] аналізує думки багатьох вчених-економістів стосовно державного боргу і зазначає, що перші дослідження державного боргу належать меркантилістам (початок XVI ст.), які підтримували активне державне втручання в економіку. Класична школа ж вважала, що державний борг неодмінно призведе до банкрутства держави. Сьогодні, коли більшість провідних країн світу підтримують ідеї неокейнсіанської школи, то і розуміння державних запозичень розглядається з позитивної точки зору – як джерело інвестицій та стимулювання сукупного попиту.

У визначенні сутності державного боргу науковці доходять згоди в тому, що це фінансові зобов'язання держави, проте їхні погляди різняться в тому, які саме зобов'язання варто визнавати державним боргом [4, с. 42-46; 5, с. 67-72].

Питання сучасного стану та динаміки державного боргу України розкривають О. Західна, В. Круглякова та А. Кравчук [7, с. 267-271], А. Щетинін, Л. Ульянова та Ю. Чайка [16, с. 37-43], О. Романькова [14], Л. О. Петик, Н. В. Горанська, Н. Д. Саранчук [13, с. 332-337]. Окрема групу досліджень складають наукові праці з питань впливу державного боргу на економіку. Зокрема, такі дослідження виконали О. Західна, В. Круглякова та М. Біда [6, с. 380-384], В. Левченко та В. Тимкован [9, с. 25-32], С. В. Степаненко [15, с. 5-10]. Хоча, на наш погляд, більшої уваги потребують питання впливу стану економіки на зміну державного боргу країни. Також ряд досліджень розкривають питання управління державним боргом [8, с. 135-140; 10, с. 383-389; 11, с. 77-85]. Рівень фінансової безпеки країни безпосередньо залежить від

обсягу та динаміки державного боргу, стверджують І. М. Вахович та О. П. Кульчинська та пропонують визначення такого взаємозв'язку [3, с. 133-138].

Враховуючи військовий стан в Україні та повномасштабні дії на нашій території, джерел доходів в країні все менше, а от витрати швидко зростають. Сучасні дослідження науковці присвячують питанням змінам державного боргу під час війни та методам його поствоєнного врегулювання [2, с. 27-45].

Боргові проблеми України не є унікальними і мають зарубіжні аналоги. Проте використання досвіду розвинутих країн з управління державним боргом є проблематичним, оскільки в Україні в умовах слаборозвинутого фінансового ринку (зокрема фондового ринку) далеко не всі заходи із зміни державного боргу можна імплементувати. Вважаємо за доцільне проаналізувати та порівняти зміну державного боргу в Україні та вибірці країн, виявити спільні та відмінні тенденції, а також взаємозв'язок із динамікою доходів та витрат держави.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження динаміки державного боргу вибірки країн, порівняння виявлених тенденцій із змінами у обсягах державних доходів та витрат, виявлення основних причин наявних тенденцій зміни. Окремим завданням дослідження є ідентифікація причин зміни державного боргу та базової концепції удосконалення управління державним боргом.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою аналізування динаміки державного боргу України, виявлення основних причин його зміни та порівняння із провідними економічно-розвинутими країнами світу та найближчими сусідами, було систематизовано значення та розраховано теми приросту загальних доходів, загальних витрат та валового державного боргу для вибірки країн (табл. 1).

**Таблиця 1. Показники загальних доходів, витрат та державного боргу
різних країн**

Країна	Значення					Темп приросту, %				
	2017	2018	2019	2020	2021	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	20201/ 2020	2021/ 2017
Загальні доходи, млрд. національних грошових одиниць										
Japan	185762	190742	191456	187218	191170	2,68	0,37	-2,21	2,11	2,91
United Kingdom	762	788	811	773	801	3,35	2,96	-4,74	3,71	5,13
United States	6007	6186	6429	6392	7143	2,99	3,92	-0,58	11,76	18,93
France	1230	1261	1275	1211	1274	2,51	1,08	-5,00	5,19	3,54
Germany	1487	1557	1614	1567	1640	4,73	3,63	-2,91	4,69	10,32
Hungary	17288	18983	20737	20775	22706	9,80	9,24	0,18	9,30	31,34
Poland	792	876	942	969	1036	10,66	7,54	2,88	6,87	30,84
Ukraine	1172	1409	1566	1675	1831	20,21	11,17	6,97	9,27	56,20
Загальні витрати, млрд. національних грошових одиниць										
Japan	204107	205741	208888	242600	240984	0,80	1,53	16,14	-0,67	18,07
United Kingdom	812	835	862	1037	1067	2,86	3,22	20,28	2,89	31,39
United States	6908	7303	7653	9495	9626	5,72	4,80	24,07	1,38	39,35
France	1298	1315	1349	1423	1494	1,31	2,60	5,45	4,97	15,06
Germany	1443	1493	1563	1712	1883	3,43	4,68	9,56	9,96	30,45
Hungary	18242	19892	21725	24644	26236	9,04	9,21	13,44	6,46	43,82
Poland	821	881	958	1131	1143	7,30	8,71	18,05	1,11	39,23
Ukraine	1240	1485	1644	1928	2055	19,75	10,71	17,23	6,60	65,67
Валовий державний борг, млрд. національних грошових одиниць										
Japan	1279900	1293192	1318187	1368969	1421697	1,04	1,93	3,85	3,85	11,08
United Kingdom	1786	1837	1891	2206	2426	2,88	2,94	16,68	9,93	35,84
United States	20645	21976	23181	27981	30575	6,45	5,48	20,70	9,27	48,10
France	2259	2315	2380	2650	2852	2,49	2,79	11,37	7,62	26,27
Germany	2123	2074	2058	2325	2568	-2,30	-0,80	13,02	10,42	20,96
Hungary	28312	29963	31122	38408	40956	5,83	3,87	23,41	6,63	44,66
Poland	1007	1036	1046	1336	1405	2,83	0,96	27,73	5,21	39,51
Ukraine	2136	2151	2008	2548	2710	0,70	-6,65	26,88	6,36	26,86

Джерело: сформовано та розраховано авторами на основі даних [1]

У 2020 р. порівняно з 2019 р. спостерігається значне скорочення державних доходів (крім Угорщини, Польщі та України) за одночасного зростання державних витрат (для усіх аналізованих країн). Основною причиною такої динаміки стала пандемія COVID-19 та пов'язані з нею обмеження: локдаун, закритті бізнес-суб'єктів, карантинні обмеження тощо.

Загалом за 2017-2021 р. мало місце зростання усіх аналізованих показників для усіх країн. Оскільки одиницею виміру виступала національна

валюта кожної з країн, то крім того, що мало місце економічне зростання, розвиток бізнесу, нарахувань та відрахувань з бюджету, доцільно враховувати і чинник інфляції. Так, найбільшим зростання доходів бюджету було у Україні (56,20%), проте середньорічна інфляція цього періоду становила орієнтовно 10%, а економічне зростання – лише близько 3%. Натомість найменшим приріст доходів бюджету був у Японії (2,91%), проте економічне зростання було більш відчутним, а інфляція низькою.

Рекордно високим у період 2017-2021 рр. було зростання валового державного боргу США (48,10%). При цьому 20,70% - це приріст виключно за 2020 р. У всіх аналізованих країн 2020 р. характеризується зростання валового державного боргу вищими темпами, аніж у інші аналізовані роки. Винятком є виключно Японія, для якої такий ланцюговий приріст є ідентичним у 2020 р. та у 2021 р. і становить 3,85%.

Судячи з динаміки ключових показників, що було проаналізовано на основі даних табл. 1, можна стверджувати, що пандемія COVID-19 мала значний негативний вплив на сектор державного управління, балансування державного бюджету та зміну обсягу валового державного боргу. Жодна з аналізованих країн виявилася неготовою до таких форс-мажорних подій, що зумовило призупинення економічного зростання або й його спад, труднощі із фінансування державою своїх завдань та функцій, потребу у пошуках додаткових джерел фінансування гарантованих державною соціальних послуг тощо.

З метою порівняння змін у бюджеті (доходах та витратах) та державному борзі із змінами у економіці у аналогічні періоди, було проаналізовано динаміку відносних показників, а саме: відсотка загальних доходів, загальних витрат та державного боргу до ВВП (табл. 2).

**Таблиця 2. Показники загальних доходів, витрат та державного боргу
різних країн у порівнянні з ВВП**

Країна	Значення					Темп приросту, %				
	2017	2018	2019	2020	2021	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	20201/ 2020	2021/ 2017
Загальні доходи, % до ВВП										
Japan	33,59	34,29	34,20	34,75	34,54	2,10	-0,28	1,63	-0,62	2,83
United Kingdom	36,84	36,78	36,56	36,58	35,84	-0,17	-0,60	0,06	-2,02	-2,72
United States	30,84	30,14	30,08	30,59	31,14	-2,26	-0,19	1,70	1,79	0,99
France	53,55	53,36	52,29	52,58	51,73	-0,35	-2,00	0,55	-1,62	-3,40
Germany	45,51	46,24	46,46	46,53	46,32	1,60	0,48	0,14	-0,46	1,77
Hungary	44,07	43,79	43,64	43,51	42,46	-0,62	-0,35	-0,28	-2,42	-3,64
Poland	39,79	41,29	41,08	41,71	40,92	3,79	-0,51	1,53	-1,90	2,85
Ukraine	39,29	39,57	39,38	39,97	36,74	0,72	-0,48	1,49	-8,07	-6,49
Загальні витрати, % до ВВП										
Japan	36,90	36,99	37,31	45,04	43,54	0,24	0,87	20,70	-3,32	17,98
United Kingdom	39,26	39,00	38,87	49,11	47,74	-0,65	-0,35	26,34	-2,80	21,59
United States	35,46	35,58	35,81	45,45	41,96	0,32	0,65	26,92	-7,67	18,33
France	56,50	55,65	55,35	61,78	60,66	-1,52	-0,53	11,62	-1,82	7,35
Germany	44,18	44,33	44,99	50,84	53,16	0,34	1,50	13,00	4,55	20,33
Hungary	46,50	45,89	45,71	51,62	49,06	-1,31	-0,38	12,92	-4,96	5,51
Poland	41,27	41,54	41,77	48,66	45,17	0,64	0,57	16,49	-7,18	9,44
Ukraine	41,59	41,72	41,35	45,99	41,24	0,33	-0,90	11,23	-10,32	-0,82
Валовий державний борг, % до ВВП										
Japan	231,42	232,51	235,45	254,13	256,86	0,47	1,26	7,93	1,07	10,99
United Kingdom	86,31	85,78	85,24	104,47	108,50	-0,62	-0,62	22,56	3,85	25,70
United States	105,98	107,06	108,46	133,92	133,28	1,01	1,31	23,47	-0,47	25,76
France	98,32	97,95	97,62	115,08	115,83	-0,37	-0,34	17,89	0,65	17,81
Germany	64,98	61,59	59,24	69,06	72,50	-5,22	-3,81	16,57	4,99	11,58
Hungary	72,16	69,12	65,49	80,45	76,58	-4,22	-5,25	22,84	-4,80	6,13
Poland	50,62	48,82	45,60	57,47	55,51	-3,55	-6,60	26,04	-3,42	9,66
Ukraine	71,62	60,42	50,49	60,78	54,39	-15,63	-16,44	20,38	-10,52	-24,06

Джерело: сформовано та розраховано авторами на основі даних [1]

Бюджетна політика країни визначається не лише тенденціями доходів держави, а й співвідношенням даного показника до величини валового внутрішнього продукту. У країнах з високим рівнем розвитку економіки частина ВВП, що перерозподіляється через бюджет, є досить вагомою, а бюджетні доходи справляють значний вплив на вторинний перерозподіл ВВП та розширене відтворення.

Найбільшу частку доходів бюджету до ВВП спостерігаємо у Франції (51-53%), а найнижчу – у Японії (34-35%). Україна формує доходи бюджету порівняно із ВВП приблизно на 39% (крім 2021 р.). Відносна стабільність значень цього показника кожної з країн свідчить про рівномірність сплати податків та формування інших надходжень до бюджету відповідно до результатів економічної діяльності в країні.

Державні витрати у відсотках до ВВП у всіх аналізованих країн є вищими, аніж державні доходи у відсотках до ВВП. При цьому мало місце значне зростання цієї частки за 2017-2021 рр. у Японії, Великій Британії, США та Німеччині (практично на 20%) і лише в Україні мало місце зменшення частки державних витрат до ВВП за 2017-2021 рр. (на -0,82%). Зростання частки державних витрат зумовлено необхідністю додаткової підтримки населення у несприятливих економічних умовах, зумовлених карантинними обмеженнями внаслідок COVID-19.

В Україні та Польщі із аналізованих країн має місце найнижча частка державного боргу до ВВП і лише в Україні спостерігалось скорочення цієї частки за 2017-2021 рр. на 24,06% з 71,62% до 54,39%. Враховуючи українське законодавство, відповідно до якого частка державного боргу до ВВП понад 60% є загрозливою для економічної безпеки країни, то наявна тенденція є виправданою та дотримується на державному рівні.

Високорозвинуті країни світу, які в першу чергу виступають кредиторами, а не позичальниками на міжнародному ринку боргових ресурсів, можуть дозволити собі частку державного боргу до ВВП на рівні понад 100%.

Зважаючи на отримані результати дослідження, можемо стверджувати, що криза в економіці провокує і кризу державних фінансів, що проявляється у зростання витрат та зменшення доходів державного бюджету. Це провокує необхідність пошуку додаткових джерел фінансування для держави і зумовлює зростання державного боргу. І чим більш нестабільною і економічна ситуація у часі, тим більшими будуть обсяги державних запозичень. Саме така ситуація

мала місце у 2020 р., коли економічна криза була спровокована пандемією COVID-19.

З метою стабілізації рівня державного боргу необхідно забезпечити економічну стабільність, а у перспективі – економічне зростання. Це є основним чинником ефективного управління державним боргом та стабілізації його обсягу.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Державний борг є категорією різноплановою, об'єктивно оцінити яку можна лише через призму причин його виникнення та впливу та соціально-економічні процеси. Якщо обсяг державного боргу не перевищує встановлених обмежень і боргова політика відповідає соціально-економічним пріоритетам розвитку країни, державний борг не створює загроз, а є ефективним інструментом фінансування потреб держави, на які їй не вистачає власних ресурсів.

Вважаємо, що основою сучасної концепції управління державним боргом є забезпечення економічної стабільності у поточному періоді та економічного зростання у майбутньому.

У подальших дослідження доцільно приділити увагу аналізуванню джерел формування державного боргу, порівнянню обсягів та способів залучення боргового фінансування різними країнами, пошуку шляхів розширення джерел боргового фінансування держави.

Література

1. Міжнародний валютний фонд. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/October> (дата звернення: 12.09.2022).

2. Богдан Т. П. Державний борг і позики під час війни та методи їх поствоєнного врегулювання. *Фінанси України*. 2022. № 4. С. 27-45.

3. Вахович І. М., Кульчинська О. П. Державний борг як індикатор фінансової безпеки країни. *Економічний форум*. 2019. № 1. С. 133-138.

4. Жиленко С. М., Ляховець О. О. Підходи до визначення поняття «державний борг». *Бізнес Інформ*. 2014. № 1. С. 42-46.
5. Жмурко Н. В., Рудик О. Р., Гринкевич Т. М. Еволюція становлення та розвитку поняття «державний борг». *Економічний простір*. 2021. № 172. С. 67-72.
6. Західна О., Круглякова В., Біда М. Вплив державного боргу на національну економіку. *Молодий вчений*. 2021. № 11 (99). С. 380-384. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-82>
7. Західна О., Круглякова В., Кравчук А. Сучасний стан державного боргу України. *Молодий вчений*. 2021. № 12 (100). С. 267-271.
8. Короленко Р. В., Потапчук А. В. Державний борг України: сутність та управління. *Modern Economics*. 2019. № 13(2019). С. 135-140.
9. Левченко В., Тимкован В. Державний борг України та його вплив на національну економіку. *Грааль науки*. 2021. № 9. С. 25-32.
10. Лютий І. О., Зикова С. І. Державний борг України: динаміка та напрями управління. *Бізнес Інформ*. 2019. № 2. С. 383-389.
11. Малишко В. В. Державний борг України: проблеми та перспективи управління. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. № 1(81). С. 77-85.
12. Новосьолова О. С. Державний борг: діалектика теоретичних уявлень та оцінка сутності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка*. 2013. Вип. 23. С. 169-173.
13. Петик Л. О., Горанська Н. В., Саранчук Н. Д. Державний борг України: сучасний стан і проблеми. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 332-337.
14. Романькова О. Дослідження сучасного стану та аналіз державного боргу України. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-45> (дата звернення: 15.09.2022).
15. Степаненко С. В. Державний борг України та його вплив на основні соціально-економічні показники. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2020. № 1. С. 5-10.

16. Щетинін А. І., Ульянова Л. П., Чайка Ю. М. Дефіцит державного бюджету і державний борг України: сучасний стан та підходи до його покращення. *Економічний простір*. 2022. № 179. С. 37-43.

References

1. International Monetary Fund (2021), available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/October> (Accessed 12 September 2022).
2. Bohdan, T. P. (2022), "State debt and loans during the war and methods of their post-war settlement", *Finansy Ukrainy*, vol. 4, pp. 27-45.
3. Vakhovych, I. M. and Kulchynska, O. P. (2019), "Public debt as an indicator of the country's financial security", *Ekonomichnyi forum*, vol. 1, pp. 133-138.
4. Zhyliencko, S. M. and Liakhovets, O. O. (2014), "Approaches to defining the concept of "public debt", *Biznes Inform*, vol. 1, pp. 42-46.
5. Zhmurko, N. V., Rudyk, O. R. and Hrynkevych, T. M. (2021), "The evolution of the formation and development of the concept of "public debt", *Ekonomichnyi prostir*, vol. 172, pp. 67-72.
6. Zakhidna, O., Kruhliakova, V. and Bida, M. (2021), "The impact of public debt on the national economy", *Molodyi vchenyi*, vol. 11 (99), pp. 380-384. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-82>
7. Zakhidna, O., Kruhliakova, V., and Kravchuk, A. (2021), "The current state of Ukraine's public debt", *Molodyi vchenyi*, vol. 12 (100), pp. 267-271.
8. Korolenko, R. V. and Potapchuk, A. V. (2019), "Public debt of Ukraine: essence and management", *Modern Economics*, vol. 13(2019), pp. 135-140.
9. Levchenko, V. and Tymkovan, V. (2021), "Public debt of Ukraine and its influence on the national economy", *Hraal nauky*, vol. 9, pp. 25-32.
10. Liutyi, I. O. and Zykova, S. I. (2019), "Public debt of Ukraine: dynamics and management directions", *Biznes Inform*, vol. 2, pp. 383-389.
11. Malyshko, V. V. (2021), "Public debt of Ukraine: management problems and prospects", *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, vol. 1(81), pp. 77-85.

12. Novosolova, O. S. (2013), "Public debt: dialectics of theoretical ideas and assessment of essence", *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Ekonomika*, vol. 23, pp. 169-173.
13. Petyk, L. O., Horanska, N. V. and Saranchuk, N. D. (2020), "Public debt of Ukraine: current state and problems", *Biznes Inform*, vol. 12, pp. 332-337.
14. Romankova, O. (2021), "Study of the current state and analysis of the state debt of Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 25, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-45> (Accessed 15 September 2022).
15. Stepanenko, S. V. (2020), "Public debt of Ukraine and its impact on the main socio-economic indicators", *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky*, vol. 1, pp. 5-10.
16. Shchetynin, A. I., Ulianova, L. P. and Chaika, Yu. M. (2022), "State budget deficit and public debt of Ukraine: current state and approaches to its improvement", *Ekonomichnyi prostir*, vol. 179, pp. 37-43.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2022 р.